

på dette område er at sikre tilgængeligheden af sunde og attraktive måltider til børn og unge i skoler og institutioner via inspiration, vejledning og økonomisk hjælp. Det vil dels fremme folkesundheden, at børnene i skoler og institutioner får tilbud om et offentligt ernæringsrigtigt måltid i løbet af dagen, og dels vil det betyde meget for børnenes koncentrationsniveau i klasserne, hvilket i sidste ende vil påvirke udbyttet af undervisningen. God mad i skolen er en rigtig investering for et velfærdssamfund.

4. Tilsætning af næringsstoffer til føde- og drikkevarer

Tidligere var reglen på dette område, at der kun måtte tilsættes vitaminer, mineraler og andre næringsstoffer til madvarer, hvis der var en ernæringsmæssig begrundelse herfor. I mange år under og efter anden verdenskrig var det således lovpligtigt at tilsætte vitaminer og mineraler til mel for at undgå mangelsygdomme. Det er ikke længere et problem, og i dag er det kun lovpligtigt at sætte jod til salt for at undgå jodmangel hos grupper af befolkningen, som har et lavt indtag af jod. Ud over disse obligatoriske tilsætninger blev der tidligere kun givet tilladelse til frivillig tilsætning i visse tilfælde, f.eks. hvis levnedsmidlet havde mistet en stor del af sit naturlige næringsindhold under forarbejdningen, eller hvis det drejede sig om fødevarer til specielle grupper som f.eks. spædbørn. Baggrunden for den restriktive regulering var dels ønsket om at undgå, at forbrugere vildledes til at tro, at usunde føde- og drikkevarer, f.eks. slik, snacks og sodavand, bliver sunde ved tilsætning af nogle få kunstige næringsstoffer, dels ønsket om at hindre, at der opstår risiko for overdosering med næringsstoffer.

Fra 2004 er der imidlertid i EU åbnet for en meget mere liberal politik på området. Kort sagt er tilsætning tilladt, hvis det ikke er bevist, at det er farligt. Fødevarerdirektoratet har allerede modtaget adskillige ansøgninger om tilladelser til berigelse. I alle tilfælde er det til ernæringsmæssigt underlødige produkter. De to første tilladelser blev givet i maj 2004 til energidrikke. Det er således det samme mønster, som kendes fra bl.a. USA. Fra et ernæringsmæssigt synspunkt er det en uheldig udvikling, som bør modarbejdes i EU og administreres så restriktivt som muligt. For at undgå uheldige bivirkninger i form af overdosering hos visse befolkningsgrupper bør der løbende laves kostundersøgelser til overvågning af næringsstofindtagelsen. Fødevarerindustrien bør erkende sit ansvar for situationen og bære omkostningerne for overvågningen.

Genmodificerede fødevarer vil også i stigende omfang komme på de danske hylder. Fødevarerindustrien bør her ligeledes bære omkostningerne ved den nød-

vendige overvågning af langtidseffekten ved at indtage genmodificerede fødevarer. Dette gælder ikke mindst indtagelse af kød, mælk og æg fra husdyr, der har været fodret med gmo-afgrøder. Der bør fortsat arbejdes i EU for en mærkning af disse produkter.

5. Afgifter og subsidier

På fødevarerområdet eksisterer et kompliceret system af subsidier, eksportstøtte og importrestriktioner, som regulerer vores madvarers pris. Formålet med reguleringerne kan eksempelvis være ønsket om at skaffe penge i statskassen, støtte fødevarerproducenterne eller beskytte miljøet via afgift på madvarernes emballage. Når staten på denne måde regulerer priserne på vore madvarer, griber den ind i vores forbrug af mad og dermed i vores ernæring. Der ser således ikke ud til at være nogen barriere mod at gribe regulerende ind i borgernes madforbrug via prisme-kanismen, blot har det stort set aldrig været benyttet til at forbedre befolkningens ernæring. Eneste eksempler er, at ernæring blev nævnt i forbindelse med sukkerafgiften i 1976, men hovedformålet med afgiften var utvivlsomt at skaffe indtægter til staten. Ernæringsmæssige argumenter er desuden også blevet brugt til legitimering af subsidier til mælk.

I de seneste år har der været flere forslag til anvendelse af prisme-kanismen i den ernæringsmæssige sundheds tjeneste. Ernæringsrådet har i dets oplæg til forebyggelsesindsats »Den danske fedmeepidemi« (2002) peget på, at der kan lægges afgift på »usunde« fødevarer og gives støtte til »sunde«. Også Sundhedsstyrelsen omtaler økonomiske virkemidler i »Oplæg til national handlingsplan mod svær overvægt« (2003), men tilføjer, at der er behov for yderligere analyse af, hvor man med fordel kan indføre økonomiske reguleringer. I andre lande er der lignende overvejelser. I UK har et regeringsudvalg foreslået en skat på usunde varer, en såkaldt »fat tax«. I forvejen er de fleste fødevarer i UK fritaget for moms (VAT). Undtagelsen er f.eks. is, konfekturer og frugtdrikke. I Frankrig er der 20,6 pct. moms på slik, chokolade, margarine og vegetabilsk fedtstof, mens der kun er 5,5 pct. moms på andre fødevarer.

Økonomiske virkemidler kan således bruges på lige fod med andre virkemidler og i mange tilfælde understøtte disses virkning.

6. Varestandarder

Varestandarder kan benyttes til at sikre levnedsmidlers sammensætning og dermed næringsværdi, f.eks. standarder for madvarer med et lavt fedtindhold. Der eksisterer i dag mange standarder for føde-